

Kattaqo'rg'on davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti
4-bosqich yo'nalishi talabalariga 8-semestr uchun
« Badiiy asarlarda tahliliy o'qish »fanidan yakuniy nazorat savollari
Imtihon shakli: yozma-o'g'zaki

Mavzu raqami	1-QISM “OSON SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning kirish qismidan asosan nazariy savollardan iborat bo'ladi	2-QISM “ODDIY SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 1-rejasidan asosan mulohazaviy savollardan iborat bo'ladi	3-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 2-rejasidan asosan qoidalar, teoremlar, kabi savollardan iborat bo'ladi	4-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR 2” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 3-rejasidan asosan tendensiyalar, paradigmalar, konsepsiyalar kabi savollardan iborat bo'ladi	5-QISM “QIYIN SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning xulosa yani yakuniy qismidan asosan talabani mustaqil fikrlashga, mavzuni to'liq anglashga yo'naltiradigan savollardan iborat bo'ladi
1	“Badiiy asarlarda tahliliy o'qish” fanining asosiy maqsadi nima? (T.t: matn bilan ishlash, lug'at tahlili)	Tahliliy o'qishning badiiy matni oddiy (sathi yuzaki) o'qishdan farqli jihatlari nimada? (T.t: matn o'qish texnikasi, uch bosqichli o'qish)	Fanning vazifalari qatoriga badiiy asarni tahlil qilishda qanday metod va yondashuvlarni o'zlashtirish kiradi?	Tahliliy o'qish ko'nikmasi talabaning keyingi kasbiy faoliyatida (masalan, adabiyotshunoslik, ta'lim, muharrirlik) qanday amaliy ahamiyat kasb etadi?	Badiiy asarlarda tahliliy o'qish jarayoni orqali talabada qanday analitik va tanqidiy fikrlash kompetensiyalari shakllantiriladi?
1	Badiiy asarni tahliliy o'qishda “ilmiy-nazariy asos” deganda qanday adabiyotshunoslik tushunchalari, kategoriyalari va metodlari tushuniladi? (T.t: ilmiy va nazariy tahlil, ilmiy terminlarni tushunish)	Tahliliy o'qish jarayonida matnni “mazmun, g'oya, kompozitsiya, obrazlar tizimi, til va uslub birligida” tahlil qilish talab etiladi.(T.t: asardagi asosiy g'oya, tuzilish, fabula)	Fan maqsadida “sathiy yuzaki o'qishdan tahliliy mushohada darajasiga ko'tarilish” deb belgilangan. Bu ikki daraja o'rtasidagi asosiy farqni aniq bir badiiy asar misolida qanday izohlash mumkin?	Tahliliy o'qishda adabiyotshunoslikning turli metodlaridan (tarixiy-taqqosiy, struktural, psixologik va boshqalar) foydalanish talaba tomonidan bir asarga nisbatan bir vaqtning o'zida qo'llaniladimi yoki har bir metod alohida tahlil vaziyatiga mos ravishda tanlanadimi?	Fanning asosiy maqsadi – mustaqil xulosa chiqarish malakasini egallashni nazarda tutadi. Tahliliy o'qish jarayonida talabaning “mustaqil xulosasi” muallif pozitsiyasi, adabiyotshunoslikdagi mavjud talqinlar va shaxsiy estetik qarash o'rtasidagi munosabatda qanday shakllanadi?
2	“Uch og'a-ini botirlar” ertagi qahramonlik (heroik) ertaklar turkumiga kiradi. Ushbu ertakda qahramonlik ertaklarining qanday janr xususiyatlari namoyon bo'lgan? (T.t:sarguzasht, jang, sehr, sinov motiflari va b.)	Ertakda uch aka-uka obrazi orqali o'zbek xalq ertaklariga xos bo'lgan “kenja botir” tipi qanday aks etgan? (T.t: milliy xarakter, botirlik, g'urur)	Kenja botirning katta akalardan farqli jihatlari nimada?	Ertak syujeti qanday bosqichlardan (boshlang'ich vaziyat, muammo, sinovlar seriyasi, yechim, yakun) iborat?	Ertakdagi sinovlar (masalan, dev bilan jang, sehrli narsalami qo'lga kiritish, ayyor dushmanlarni yengish) bir-biridan qanday farqlanadi va bu sinovlar orqali qahramonlarning qanday fazilatlari ochiladi?
2	Ertakda sehr va sehrli narsalar qanday badiiy vositalar bilan tasvirlangan? (T.t: to'qmoq, qilich, uzuk)	Ertakda takrorlar, formulali iboralar va afforizmlar qanday qo'llanilgan? (T.t: “bormi – yo'qmi”, “bir bor ekan, bir yo'q ekan” kabi)	Ertakda yordamchi obrazlar (sehrli ot, pari, donishmand chol va b.) qanday vazifani bajaradi?	Ertakdagi dushman obrazlari (dev, ajdarho, sehrgar va b.) qanday vositalar bilan tasvirlangan?	Uch aka-uka – botirlar obrazi bir-biriga nisbatan qanday xususiyatlar bilan ajratilgan?
3	“Qisqacha maktab etimologik lug'ati”ning asosiy maqsadi nima? (T.t: leksikografiya va tamoyillari, lug'atshunoslikning turlaridan biri)	“Qisqacha maktab etimologik lug'ati”da qaysi tillardan (forscha, arabcha, ruscha, boshqa turkiy tillar) o'zlashgan so'zlar ko'proq o'rin olgan? (T.t: forscha, arabcha, ruscha, boshqa turkiy tillar)	Lug'atda “dev”, “yalmog'iz” kabi folklor obrazlari bilan bog'liq so'zlarning etimologiyasi qanday yoritilgan?	Lug'atda so'zlarning dastlabki (etimologik) ma'nosi bilan hozirgi zamonaviy ma'nosi o'rtasidagi farq qanday ko'rsatilgan?	“Qisqacha maktab etimologik lug'ati”dan badiiy asarlarni tahliliy o'qish jarayonida qanday foydalanish mumkin?
3	“Qisqacha maktab etimologik lug'ati” o'quvchilarning so'z boyligini oshirish va til ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda qanday vazifani bajaradi? (T.t: ilmiy va ijtimoiy dunyoqarash elementlar...)	“Qisqacha maktab etimologik lug'ati” o'zbek tilining tarixiy-madaniy aloqalari haqida qanday ma'lumot beradi? (T.: tarix, adabiyot, qadriyat)	Lug'atning maktab o'quvchilari va o'qituvchilari uchun amaliy ahamiyati nimada?	Lug'atni tuzishda professor Shavkat Rahmatullayevning “O'zbek tilining etimologik lug'ati” kabi ilmiy manbalardan foydalanilgan.	Ertak, doston yoki she'riy matnlardagi ayrim so'zlarning etimologiyasini bilish asarni tushunishga qanday yordam beradi?
4	“Alpomish” dostonida onomastik tahlil qanday ilmiy ahamiyatga ega? (dostonchilik, xalq og'zaki ijodi)	Doston qahramonlari, joy nomlari va boshqa atoqli otlarni o'rganish orqali qanday tarixiy-madaniy qatlamlarni aniqlash mumkin? (T.t: toponim, antroponim, zoonim)	Dostonning turkiy xalqlar orasida turli nomlar bilan yuritilishini (“Alpomish”, “Alpamis”, “Alpamsha”, “Apip-Manash” va b.) tahlil qilib bering.	Doston ayol qahramonlari – “Barchinoy” va “Qalding'och” nomlarining kelib chiqishi va ramziy ma'nosi qanday?	Aka-uka “Boybo'ri” va “Boysari” nomlarining tarkibidagi “boy”, “bo'ri”, “sari” so'zlarining ma'nosi qanday?
4	Doston salbiy qahramonlari – “Qultoy”, “Ko'kaldosh”, “Ultontoz” kabi nomlarning ma'nosi va ularning obraz bilan bog'liqligi qanday? (T.t: antroponim, yuzaga kelish sabablari, ma'nosi)	Dostonda “Shohimardon pir”, “Rajabxo'ja” kabi avliyo nomlari, “Xizr” kabi mifologik shaxslar nomlari qanday badiiy vazifani bajaradi? (mifologik qarash, antroponim, xalq donoligi)	Dostonda qo'llanilgan joy nomlari – “Qo'ng'iro't”, “Chilbir cho'li”, “Oyna ko'li”, “Shakaman tog'i” va boshqalar – asar syujeti va qahramonlar harakati bilan qanday bog'langan?	Alpomishning oti “Boychibor”, enchi “Harvona tuyay” kabi zoomimlarning nomlanishida qanday ma'no va ramziyat yotadi?	Dostonda “Alloh”, “Tangri”, “Xudo” kabi diniy onomastik birliklar qanday qo'llanilgan?
4	“Rustamxon” dostoni qaysi janr turkumiga mansub? (T.t: xalq og'zaki ijodi, janr, tur, romantik doston)	Doston taxminan 15—16-asrlarda yaratilgan deb hisoblanadi. Bu davrning ijtimoiy-siyosiy vaziyati doston mazmunida qanday aks etgan? (T.t: xalq tarixi, azaliy orzu, istak)	Bosh qahramon Rustam obrazida qanday xarakter xususiyatlari mujassamlashgan?	Dostondagi ayol obrazlari – Huroyim (ona) va Oftoboy (sevgili/xotin) – o'zbek xalq dostonlaridagi ayol qahramonlarning qanday an'anaviy tipini ifodalaydi?	Sultonxon obrazi orqali doston qanday ijtimoiy-axloqiy muammoni ko'taradi?
4	"Rustamxon" dostoni tarixiy voqealarga asoslanadimi yoki sof badiiy mahsulmi? (T.t: tarixiy voqea, afsona, asotir)	Doston syujeti qanday bosqichlardan iborat? (T.t: boshlang'ich vaziyat, muammo, sinov, yechim, yakun)	Rustamning jasurlik, soddadillik, ota-onaga sadoqat kabi fazilatlar doston voqealari rivojida qanday ochib berilgan?	Rustamning ajdar bilan yangi epizodi dostonning g'oyaviy mazmunini ochishda qanday rol o'ynaydi?	Dostondagi salbiy obraz – Momogul maston qanday vazifani bajaradi? Ushbu obraz orqali doston qanday ijtimoiy illatlarni tanqid qiladi?
5	Ahmad Yassaviy hikmatlarida “ishq” tushunchasi qanday talqin qilinadi? (T.t: tasavvuf adabiyoti, tariqat)	Hikmatlarda “nafs” va nafsga qarshi kurash masalasi qanday yoritilgan? (T.t: hikmat, hadis, omonat)	Yassaviy hikmatlarida shariat, tariqat, ma'rifat va haqiqat bosqichlari qanday o'zaro bog'liq holda aks ettirilgan?	Ahmad Yassaviy hikmatlarining bugungi yosh avlod tarbiyasidagi o'rni qanday?	Hikmatlarda ifodalangan halollik, mehnatsevarlik, kamtarlik, adolat kabi qadriyatlar zamonaviy ta'lim tizimida qanday qo'llanilishi mumkin?
6	Alisher Navoiy “Xamsa”sida “komil inson” konsepsiyasi qanday talqin qilinadi? (T.t: ta'lim, tarbiya, odob, axloq)	“Xamsa”ning besh dostonining har birida komil insonning qanday fazilatlar aks ettirilgan? (T.t: “Hayrat ul-abror”, “Farhod va Shirin”, “Layli va Majnun”, “Sab'ayi sayyor”, “Saddi Iskandariy”)	Navoiy “Xamsa”sida “komil inson” tushunchasi tariqat va haqiqat bosqichlari bilan qanday bog'liq holda tasvirlangan?	Tasavvufiy tafakkurda insonning “komillik” darajasiga erishish yo'llari dostonlar syujetida qanday aks etgan?	“Farhod va Shirin” dostonida Farhod obrazi komil insonning qanday fazilatlarini mujassamlashtirgan?
6.	Navoiy “Xamsa”sida aks ettirilgan ta'lim-tarbiya va komil inson haqidagi g'oyalarning bugungi yosh avlod tarbiyasidagi o'rni qanday? (T.t: globallashish davri, bugungi kun, muhit, davr)	“Saddi Iskandariy” dostonida Iskandar obrazi orqali komil hukmdor qanday tasvirlangan? (T.t: adolatli, dono, odobli, ilm-fan homiysi)	“Sab'ayi sayyor” dostonidagi yetti hikoya (ranglar, sayyoralar va podshohlar hikoyasi) orqali Navoiy qanday tarbiyaviy-axloqiy masalalarni ko'taradi?	Layli va Majnun” dostonida Majnunning “ishq” yo'lidagi kechinmalari komil inson tarbiyasi nuqtai nazaridan qanday talqin qilinadi?	Shirinning donoligi, vafodorligi va o'z qadrini bilishi qanday badiiy vositalar bilan ifodalangan?
7.	Jadid adabiyotining asosiy g'oyaviy yo'nalishlari qanday? (T.t: yangicha usul, uslub, tizim)	Jadid adabiyoti vakillari asarlarida “milliy uyg'onish” g'oyasi qanday badiiy vositalar orqali ifodalangan? (T.t: Abdulla Qodiriy, Cho'lpon, Fitrat)	Jadid adabiyotida ayollar huquqi, ijtimoiy faolligi mavzusi qanday yoritilgan?	Cho'lponning “Kecha va kunduz” romani yoki she'rlarida mustamlakachilik siyosati, milliy ozodlik g'oyasi qanday ramzlar va obrazlar orqali berilgan?	Jadidlar asarlarida “soddaroq, xalq tushunadigan til”ga o'tish jarayoni qanday kechgan?

8.	Abdulla Qodiriyning “O‘tgan kunlar” romani jadid adabiyotida nasr janrini tubdan yangilagan asar sifatida e‘tirof etiladi. (T.t: roman, tarixiy roman, XX asr adabiyoti)	O‘tgan kunlar” romani bo‘yicha tahliliy qarashlarni tushuntirib bering. (T.t: qora kiyib a‘za ochdi, azon ovozi eshitildi)	Shaklning yangilanishi mazmunni qay darajada o‘zgartirgan?	Jadid adabiyoti zamiridagi asosiy g‘oya nimalardan iborat?	Jadid adabiyotida tarixiy mavzu (masalan, Amir Temur, Navoiy, muntazam tarix) ko‘p uchraydi va buning asosiy sababi nimadan iborat?
8	Jadid dramaturgiyasi an‘anaviy “tomoşa” dan yevropacha realistik dramaga o‘tish bosqichlari haqida ma‘lumot bering. (T.t:sayyoxlik, qiziqchilik)	Behbudiy va Avloniy dramalarida janr qanday yangilandi? (T.t: (tragediya, drama, komediya, parda, manzara, personajlar tizimi))	Dramaturgiyaning yangiliklari asarlarning ta‘limiy va tarbiyaviy vazifasini qanday kuchaytirgan?	Jadidlar teatrni “xalqning tirik darsligi” deb ataganligini tahlil qilib bering.	Behbudiyning “Padarkush” dramasi asari misolida, teatr san‘ati orqali qanday ijtimoiy-siyosiy va ma‘rifiy g‘oyalar xalq ommasiga yetkazilgan?
9	Romanga nom bergan chinor daraxti qanday ramziy ma‘nolarni ifodalaydi? (ramziy obraz, detal, kompozitsiya)	Ochil bobo orqali bog‘langan taqdirlar tizimi asarning kompozitsiyasiga qanday o‘ziga xoslik beradi? (T.t: inson umri, badiiy portret, hayot, falsafa)	Romanda XX asr o‘zbek xalqi boshidan kechirgan tarixiy voqealar (inqilob, urush, sovetlashtirish) fonida bir necha avlod taqdiri qanday aks ettirilgan?	Asqad Muxtor “Chinor” romanida inson ma‘naviyatining qadri, odamning bosh fazilati har qanday holatda ham insoniylik ekanligini qanday badiiy vositalar orqali ifodalagan?	Romanda Akbarali obrazi “irodasiz inson” qiyofasi sifatida talqin qilinadi. Ushbu obraz orqali yozuvchi qanday ijtimoiy-axloqiy muammolarni ko‘taradi?
9	“Chinor” romanida realistik tasvir bilan lirik chekinishlar qanday uyg‘unlashgan? (T.t: aniq tasvir, badiiy to‘qima, uyg‘unlik)	Asqad Muxtor ijodida mehnat kishisi obrazining alohida o‘rni bor. “Chinor” romanida mehnat, yaratuvchilik faoliyati va insonning o‘zligini topishi mavzusi qanday talqin qilingan? (T.t: inson taqdiri, hayotda erishilgan yutuq va yo‘qotish)	Ochil bobo romanda nafaqat qahramon, balki hikoyachi va donishmand vazifasini ham bajaradi. Ushbu obraz orqali muallif milliy tarbiya, avlodlar bog‘liqligi va hayotiy tajriba haqida qanday g‘oyalarni ilgari suradi?	Asqad Muxtorning “Chinor” romanidagi badiiy uslubi, tilining boyligi va ifodali tafsilotlardan foydalanish mahoratini tahlil qiling.	Ko‘p asarlardan farqli ravishda, “Chinor”da hikoyalar “yaxshilikning yovuzlik ustidan g‘alabasi” bilan tugayvermasligining asl sababi nimada?
10	"Asrga tatigulik kun" romandagi manqurt haqidagi afsona asarning g‘oyaviy mazmunini ochishda qanday vazifa bajaradi? (T.t:afsona, rivoyat, manqurt so‘zi, o‘zlik, tarixi)	Manqurt obrazi orqali Ch.Aytmatov xotira, ildiz va insoniy qadr-qimmat haqida qanday falsafiy xulosaga keladi? (T.t: inson taqdiri, hayot falsafasi)	Edigey romanning markaziy qahramoni sifatida qanday fazilatlarga ega?	Edigeyning Kazangapni dafn etish yo‘lidagi kurashi – bir kunning o‘zida bir asrning mazmunini qanday ifodalaydi?	Edigey obrazida an‘ana, do‘stlik, vaf o va insoniylik qanday badiiy vositalar orqali ochilgan?
10	Ch.Aytmatov asarining bugungi o‘zbek o‘quvchisi uchun ahamiyati nimada? (T.t: jahon adabiyoti, adabiyotshunoslik, romanning ahamiyati-inson kamoloti)	Romandagi realistik voqelik va mifologik qatlam qanday badiiy vositalar orqali birlashtirilgan? (T.t: temir yo‘l stansiyasi, sovet davri haqiqatlari, mankurt afsonasi, sariq yo‘l)	Ch.Aytmatov bu asar orqali inson hayotining ma‘nosi, xotiraning qadri, an‘ana va zamonaviylik o‘rtasidagi ziddiyat, o‘lim va abadiyat haqida qanday yakuniy xulosaga keladi?	. Roman nomidagi “asrga tatigulik kun” – bir kunning bir asrga teng bo‘lgan mazmuniy chuqurligi haqidagi falsafiy g‘oyani ifodalaydi.	Romanda Edigey, Kazangap, Abutalip va Sabitjan obrazlari o‘rtasidagi munosabatlarda do‘stlik, vaf o va xiyonat mavzulari qanday aks ettirilgan?
11	Antroponimlarning "O'zbekim" qasida tarkibidagi o‘rni va g‘oyaviy yuklamasini tahlil qiling. (T.t: qasida janri, o‘ziga xos jihati)	“O‘zbekim” qasidasida keltirilgan tarixiy shaxslar nomlari orqali shoir qanday g‘oyani ilgari suradi? (T.t:Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Amir Temur, Beruniy, Forobiy, Ibn Sino va boshqalar)	Qasidada Alisher Navoiy nomi qanday badiiy vositalar bilan kiritilgan?	Navoiy antroponimi orqali shoir o‘zbek she‘riyati, tili va ma‘naviyatining qanday jihatlarini ifodalaydi?	"O'zbekim" qasidasida Bobur antroponimi orqali shoir jasorat, sarguzasht, vatan sog‘inchi va buyuklik kabi tushunchalarni qanday bog‘laydi?
11	E.Vohidov qasidada Amir Temur nomi qanday ramziy ma‘noda qo‘llanilgan? (T.t: buyuk tarix, antroponim, yuksak mahorat)	Tarixiy shaxs nomining she‘riy talqinidagi o‘ziga xosliklarni tahlil qiling. (T.t: yuksalish, milliy g‘urur va iftixor)	Beruniy, Forobiy, Ibn Sino kabi allomalar nomlari qasidada qanday badiiy qatorlarda keladi va ushbu antroponimlar orqali shoir ilm-fan, tafakkur va sivilizatsiya haqida qanday xulosaga keladi?	"O'zbekim" qasidada antroponimlar ko‘pincha toponimlar (Samarqand, Buxoro, Toshkent, Xorazm, Farg‘ona) bilan bir qatorda qo‘llaniladi. Ushbu uyg‘unlik badiiy jihatdan qanday ta‘sir kuchiga ega?	E.Vohidov joy nomlari va shaxs nomlarining birgalikda qo‘llanilishi orqaliqanday badiiy manzarani yaratadi?
11	“O‘zbekiston – mening qiblam”, “O‘zbekiston – mening onam” kabi ifodalar orqali shoir Vatan konseptiga qanday yangi ma‘no qatamlarini qo‘shadi? (T.t: ona-Vatan, muqaddas zamin, yutr tinchligi)	A.Oripov qasidada Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Amir Temur kabi tarixiy shaxslar nomlari bilan bir qatorda afsonaviy obrazlar ham qo‘llanilgan va ushbu mifologik va tarixiy obrazlar asarning g‘oyaviy mazmunini ochishda qanday vazifa bajaradi? (T.t: Afrosiyob, Tomaris, Siyovush, Zulayho)	A.Oripov joy nomlarining she‘riy talqini orqali O‘zbekiston makonini qanday badiiy manzara sifatida yaratadi?	“O‘zbekiston” qasidasida bu sintez qanday namoyon bo‘lgan?	"O'zbekiston" qasidasida o‘tmish va hozirgi zamon, qorong‘ulik va nur, uyqu va uyg‘onish kabi qarama-qarshiliklar asarning g‘oyaviy ta‘sirini qanday kuchaytiradi?